

ENDODONTISCHE ANATOMIE

D. F. VELDKAMP

Het is een algemeen aanvaard principe dat tijdens endodontische behandelingen waarbij gepoogd wordt de pulpa te verwijderen en de kanalen te vullen, röntgenfoto's gemaakt moeten worden ten einde de lengte van de kanalen te bepalen. Op deze controlefoto's kunnen onverwachte moeilijkheden aan het licht treden indien de endodontische anatomie van het gangbare patroon afwijkt.

In nevenstaande afbeeldingen worden de röntgenfoto's getoond, die gemaakt zijn tijdens een endodontische behandeling van een eerste molaar links onder bij een patiënte van 18 jaar. Tijdens een orthodontische behandeling werd de tweede premolaar geëxtraheerd, terwijl de derde ondermolaar niet bleek aangelegd. Een retentieplaats tussen de eerste molaar en de aanvankelijk naar mesiaal gekiepte tweede molaar, was oorzaak van het optreden van cariës, apicaal van de glazuur-cementgrens in de eerste molaar. Deze aantasting leidde uiteindelijk tot de noodzakelijkheid in deze eerste molaar een endodontische behandeling uit te voeren.

In dit geval deed zich kennelijk een wortelversmelting aan de buccale zijde voor, gepaard gaande met een verplaatsing van het mesio-buccale kanaal in distale richting, identiek aan een geval dat in 1966 door Prof. J. G. de Boer werd beschreven.

Een naald in dit mesio-buccale kanaal wordt bij een röntgenfoto geprojecteerd tussen wat zich voordoet als de mesiale en distale radices, aldus een perforatie suggererend.

Het feit, dat het hier een wat gereduceerde eerste molaar betreft in een dentitie waar de derde molaar niet aanwezig is, houdt misschien wel verband met de abnormale configuratie van de wortelkanalen.

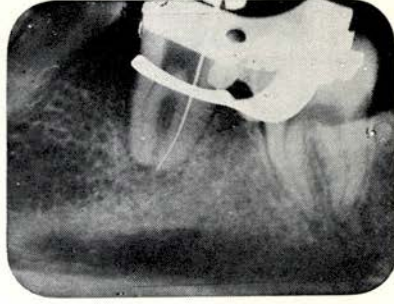
Literatuur:

Boer, J. G. de (1966): Endodontische anatomie. Ned. T. v. T. 73: 4, 268.

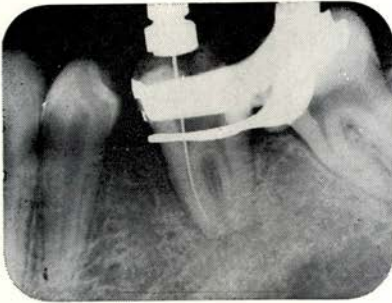
Steynstraat 6
Arnhem.

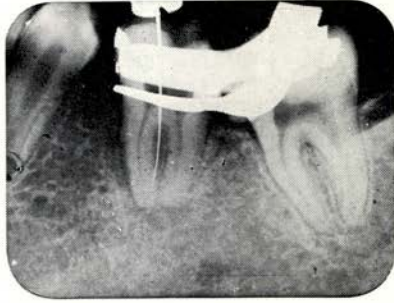
Afb. 1. Disto-cervicale cariës veroorzaakt pulpitisklachten.

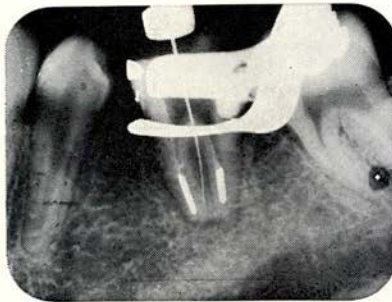
Afb. 2. Meten van distale kanaal. Reamer 3: 17 mm.

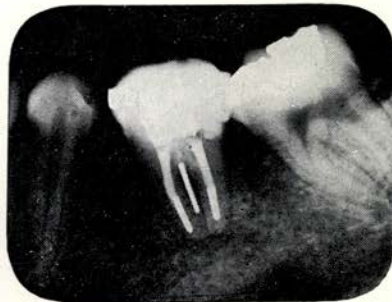
Afb. 3. Meten van mesio-linguale kanaal. Reamer 2: 16,5 mm.

Afb. 4. Meten van mesio-buccale kanaal. Reamer 2: 15,5 mm. Een perforatie van de bodem der pulpakamer schijnt zeker.

Afb. 5. Nogmaals controlefoto met reamer 2: 15,5 mm in het mesio-buccale kanaal.

Afb. 6. Controlefoto van de beëindigde endodontische behandeling.

BOEKBESPREKINGEN

J. J. Pindborg, Dr. Odont.: *Atlas of diseases of the oral mucosa*. 215 pag., ± 185 afb. in kleur. Munksgaard Intern. Booksellers and Publishers Ltd., Copenhagen 1968. Prijs 225 Deense kronen, f 117,-.

Deze atlas over afwijkingen van het mondslijmvlies bevat een fraaie selectie kleurenplaten, samengesteld uit de verzameling van de laatste 15 jaren van het Dental Department van de Universiteit van Kopenhagen. De afwijkingen zijn gerangschikt volgens de 8e herziene uitgave van de International Classification of Diseases van de W.H.O. (dec. 1967).

Daar Prof. Pindborg vooral bekendheid geniet als patholoog-anatoom van de mondholte zou men verwachten vele histologische beelden aan te treffen; deze ontbreken echter geheel. De auteur heeft zich beperkt tot de klinische beelden. Bij elke plaat wordt een zeer beknopte beschrijving gegeven.

Naast de algemeen bekende afwijkingen van het mondslijmvlies en de gingiva treft men ook zeer zeldzame ziektebeelden aan.

Het geheel is zeer fraai uitgevoerd op zwaar kunstdrukpapier. De kleurenreproducties zien er „fris” uit, mogelijk is het rood hier en daar iets te dominerend.

Het boek kan van harte worden aanbevolen aan de practicus en specialist, die zich snel wil oriënteren. Voor verdere informatie wordt verwezen naar de literatuurlijst, die vrijwel uitsluitend recente publikaties bevat. Ook aan studenten kan het boek worden aanbevolen, vooral vanwege de afbeeldingen; de prijs is voor hen misschien een bezwaar.

G. Boering

Werner Schlungbaum: *Medizinische Strahlenkunde*. 375 pag. Walter de Gruyter & Co., Berlijn 1967. Prijs 36,- DM.

Evenals het boek „Medische Röntgentechniek” van Van der Plaats is ook dit vooral als leerboek bedoeld bij de opleiding tot radiologisch laborant(e). Technische ontwikkelingen zijn de aanleiding dat dit voor het eerst in 1959 verschenen werk thans zijn derde druk beleeft.

De auteur is erin geslaagd in korte zeer overzichtelijke hoofdstukken, waarbij veel gebruik gemaakt wordt van vetgedrukte woorden en omlijste definities en formules, een uitgebreide stof te behandelen. Dat dit gezien het aantal pagina's niet te diepgaand kan geschieden, doet geen afbreuk aan de opzet van dit werk. De keurig verzorgde tekst wordt aangevuld met honderdvijftig instructieve illustraties en grafieken.

Voor de tandarts die door zijn werk veel te maken heeft met medische

röntgenafdelingen kan het boek inzicht geven in de daar gebruikte terminologie en technieken. Hetgeen erin wordt gezegd over de tandheelkundige röntgenologie zal voor hem niets nieuws bevatten.

Het ontbreken van een literatuuroverzicht lijkt, gezien de opzet van dit boek, gerechtvaardigd.

Ondanks het feit dat wij in de Nederlandse taal over een voortreffelijk soortgelijk werk beschikken kan dit boek toch worden aanbevolen.

C. P. van Ooij

Prof. Dr. Felix Ascher: *Praktische Kieferorthopädie*. 299 pag., 560 afb. Urban & Schwarzenberg, München-Berlin-Wien 1968. Prijs 49.80 DM.

Na een uiteenzetting omtrent de tegenwoordige stand van zaken in de orthodontie, wijdt Ascher aandacht aan de anamnese, de röntgendiagnostiek en het onderzoek der mondholte, mondfuncties en ademhaling. Dit gedeelte is, ter demonstratie, rijk geïllustreerd met foto's, hetgeen de tekst verduidelijkt.

Veel aandacht wordt besteed aan de vervaardiging van de verschillende orthodontische apparaturen, waarbij tevens de theoretische achtergrond en het praktische gebruik wordt besproken. Zo worden de „Activator” van Andresen en Häupl, de „Bionator” van Balters en de „Funktionsregler” van Fränkel uitvoerig belicht. Bij de behandeling van de uitneembare plaat-apparatuur bespreekt Ascher het gebruik van verschillende ankers, de mogelijkheden van het gebruik van veren en het gebruik van schroeven in de platen. Weinig aandacht is besteed aan de kleinere vastzittende apparatuur of de combinatie van vastzittende en uitneembare apparaten.

Een apart hoofdstuk is door Ascher gewijd aan de orthodontische voorbehandeling voor prothetische voorzieningen, hetgeen voor de algemeen practicus van belang is.

Ascher heeft zijn boek in de eerste plaats bestemd als leermiddel bij het onderwijs en eerst daarna als hulpmiddel voor de algemeen practicus.

Over het algemeen wordt de stof, vooral theoretisch, m.i. te weinig diepgaand behandeld. De uitleg omtrent een F.K.O.-apparatuur en het hoofdstuk over preprothetische behandeling zijn echter goed bruikbaar.

J. van Baal

Voorlichtingsbureau voor de Voeding: *Documentatie betreffende schoolmelk*. 12 pag., 1e druk, april 1968. 's-Gravenhage. Prijs f 0,35.

In haar *Documentatie betreffende schoolmelk* komt het Voorlichtingsbureau voor de Voeding tot de conclusie dat melk voor een kind een onmisbaar voedsel is voor de normale groei en ontwikkeling. Een hoog percentage

kinderen gebruikt echter onvoldoende melk, zowel in kleuter-, school- als adolescentenleeftijd. In laatstgenoemde periode zijn het vooral de meisjes die geen optimale voeding gebruiken.

De zo gewenste aanvulling van het dagmenu met melk – waarvan de kwaliteit beter wordt beschermd door papierverpakking dan door glas – kan zowel in de gezinnen als op school plaatsvinden. Maar het samen melk drinken op school heeft belangrijke pedagogische functies, nog afgezien van het feit dat met schoolmelk tevens in de bijzondere behoefte aan voedingsstoffen in de lange morgenuren kan worden voorzien, hoewel een specifieke invloed van melk op de intellectuele prestaties niet is te verwachten.

Daarom kan melk drinken op school worden beschouwd als een vorm van „health education”, aldus de slotsom van deze beknopte, maar niettemin alle zakelijke gegevens verstreckende brochure over de waarde van schoolmelk.

B. Z. Deenik

John Ennis: *The story of the Fédération Dentaire Internationale 1900–1962*. 238 pag., 88 afb. Uitgave F.D.I., druk A. Sijthoff, den Haag 1967. Prijs (geb.) 50 sh.

Allen, die de F.D.I. ter harte gaat, of het nu diegenen zijn, die in de geschiedenis van onze internationale beroepsorganisatie geïnteresseerd zijn, of diegenen, die belangstelling hebben voor alles wat de F.D.I. in sociaal en wetenschappelijk opzicht bereikt heeft in haar bestaan, zij zullen de verschijning van dit werk met vreugde begroet hebben.

De onvermoeibare *secretary-general* Dr. G. H. Leatherman, vangt aan met de voorgeschiedenis van dit boek. Het vele historische researchwerk is verricht door Dr. Charles F. L. Nord. Bijna de gehele periode van het bestaan van de F.D.I. heeft hij meegemaakt, aan alle manifestaties van de laatste veertig jaar nam hij deel.

Door de beroepshistoricus John Ennis werden deze feiten in een leesbare vorm gegoten. Het is een boeiend verhaal geworden van een vereniging groots in opzet en gedachte. De tandartsen van de wereld voorafgegaan door de initiatiefnemer Dr. Charles Godon hebben in deze jaren een internationale organisatie opgebouwd, die Volkenbond en United Nations in leeftijd overtreft.

Het boek is verdeeld in enkele perioden, een eerste over de voorgeschiedenis van het ontstaan, de internationale medische congressen te Parijs in 1889, te Chicago in 1893 en wederom te Parijs in 1900, waar de oprichting van de F.D.I. een feit werd. Daarna volgt de periode tot de eerste wereldoorlog, gevolgd door een 7-jarige fase van inactiviteit. Een derde periode begint in 1921 onder voorzitterschap van Brophy en de secretaris Dr. Florestan Aquilar. Dank zij grote persoonlijke opoffering herleven de inter-

nationale verhoudingen in de F.D.I.; deze periode duurt tot 1932. In 1932 neemt Dr. Charles Nord het roer over, eerst als secretaris tot 1947 en daarna als voorzitter tot 1952. Een periode, waarin vele moeilijkheden voorkomen en die wordt onderbroken door de Tweede Wereldoorlog.

Het is Nord's verdienste dat de F.D.I. ondanks alle moeilijkheden en dank zij veler hulp tot een belangrijke internationale organisatie is uitgegroeid. Zijn organisatorische talenten en zijn gave van het woord in de moderne talen hebben er veel toe bij gedragen.

Met de hoofdstukken „The new man” en „The years ahead” komen wij in onze tijd, met Dr. Leatherman als *secretary general*.

Hoofdstukken met het werk van de commissies, lijsten van de annual sessions met de namen van voorzitters en secretarissen, de internationale congressen, de „F.D.I.-prices” en „The Constitution” besluiten het boek. Vele afbeeldingen van de congressen en van diegenen die hun krachten in de beste jaren van hun leven er aan gaven, verluchten het boek.

Een boeiend verhaal, dat iedere historicus moet bezitten en gelezen dient te hebben. Een gedetailleerde literatuurlijst, betrekking hebbende op de feiten die gememoreerd worden, had ik gaarne toegevoegd gezien; het zou een nadere bestudering door een historisch geïnteresseerde vereenvoudigd hebben.

F. E. R. de Maar

BLADVULLING

KOSTEN WETENSCHAPPELIJK ONDERWIJS IN NEDERLAND

De kosten van het wetenschappelijk tandheelkundig onderwijs in Nederland hebben in het jaar 1965 8,9 miljoen gulden bedragen. Onder dit totale bedrag zijn begrepen de personeelskosten en de materiële kosten.

Dit betekent dat de gemiddelde kosten voor een tandheelkundig student in dat zelfde jaar f 10.450,- zijn geweest.

(Uit: Mededelingen Centraal Bureau voor de Statistiek, maart 1968, nr. 7548.)